

Bilaga C

Miljökonsekvensbeskrivning

avseende

Omledning av Höje å på fastigheterna
Värpinge 15:1 och 15:4 samt Trolleberg 1:1 i
Lunds respektive Staffanstorps kommun

2009-07-01

på uppdrag av
Höje å vattendragsförbund

Ekolog
gruppen

Miljökonsekvensbeskrivning

avseende

Omledning av Höje å på fastigheterna Värpinge 15:1 och 15:4 samt Trolleberg 1:1 i Lunds respektive Staffanstorps kommun

Rapporten är upprättad av: David Reuterskiöld & Johan Krook
Granskning: Tilla Larsson Jordbruksverkets vattenenhet, Alnarp

Uppdragsgivare: Höje å Vattendragsförbund

Omslagsbild: Vy över Höjeåns dalgång vid Trolleberg med Öresund i fonden.

Landskrona 2009-07-01
EKOLOGGRUPPEN

Totalt antal sidor i huvuddokument (inkl omslag): 19
Antal bilagor: 7
Utskriftsversion: 15-10-06

Innehållsförteckning

	sidan
Sammanfattning.....	5
Inledning	6
Uppdrag	6
Bakgrund och syfte	6
Avgränsningar.....	6
Områdesbeskrivning.....	7
Arbetets utförande.....	7
Beskrivning av planerad verksamhet.....	8
Restaurering av den gamla åfåran.....	8
Sträckning.....	8
Profiler.....	9
Arbetsmoment.....	9
Omledning av vatten till den restaurerade åfåran	9
Dämningspåverkan uppströms.....	9
Blivande vattennivåer i norra och södra grenen.....	10
Nuvarande miljöförhållanden	11
Allmän beskrivning.....	11
Vegetation.....	11
Bottenfauna.....	11
Fisk.....	12
Konsekvenser av planerad verksamhet.....	13
Vegetation.....	13
Bottenfauna.....	13
Fisk.....	14
Fågel.....	14
Vattenkvalitet.....	14
Landskapsbild, kulturmiljö och rekreation	14
Byggskedet	14
Sammanfattande bedömning (jämförelse med nollalternativet)	15
Samrådsredogörelse och tidigare beslut.....	16
Miljöhänsyn	17
Miljöbalken	17
Nationella miljökvalitetsmål.....	18

Bilagor

- C1 Översiktskarta
- C2 Plan föreslagna åtgärder
- C3 Anteckningar från tidigt samråd med Länsstyrelsen
- C4 Samrådsskrivelse till kommuner samt svar
- C5 Samrådsskrivelse till Höjeåns fiskevårdsområdesförening
- C6 Länsstyrelsens beslut
- C7 Protokollsutdrag Höje å vattendragsförbunds styrelsemöte 2008-11-04

Sammanfattning

Bakgrund

Föreliggande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) behandlar restaureringen av en cirka 780 m lång, meandrande sträcka av Höje å vid Trolleberg strax nedströms Lund. Restaureringen är en del av projekt "Höjeåstråket" som drivs av Lund, Lomma och Staffanstorps kommuner, genom Höje å vattendragsförbund. Syftet med restaureringen (som till 50 % finansieras av statliga LONA-bidrag) är bl a att gynna vattenmiljö, växt- och djurliv och landskapsbild.

Planerade åtgärder

Den planerade restaureringen består i att inom fastigheterna Värpinge 15:1, 15:4 samt Trolleberg 1:1 restaurera en äldre, meandrande åfåra (norra grenen) nere i ådalen. Vidare att leda om merparten (50-90 %) av åns vattenflöde från den rätade kanal (södra grenen) där det rinner idag, till den restaurerade fåran. Beträffande kanalen är avsikten att denna skall finnas kvar i sitt nuvarande skick och fortsatt avbörda en del av vattenflödet (se bilaga C2: ritning över planerade åtgärder).

Konsekvenser av planerad verksamhet

Vattenregleringen innebär en liten dämning i ån närmast uppströms dämnet. Dämningen har dock klingat av vid väg 108 och påverkar inga andra fastigheter än Trolleberg 1:1 och Värpinge 15:4. Jordbruksverkets vatteningenhet har bedömt att denna dämning är oskadlig och utan praktisk betydelse. I norra grenen har vattennivån avpassats så att betesdriften skall kunna fungera väl samtidigt som vattennivån generellt ligger högre än dagens nivå i södra grenen och översvämningar av de mest låglänta, intilliggande betesmarkerna ibland förekommer. I den södra grenen kommer däremot vattennivåerna i genomsnitt att sjunka med mellan 15-50 cm.

Jämfört med ett bibehållande av dagens situation (nollalternativet) innebär ett genomförande av årestaureringen sannolikt en mindre nedsättning av naturvärdena i den södra grenen till följd av det minskade vattenflödet i denna. Samtidigt innebär restaureringen att ådalen på den aktuella sträckan berikas med en ny vattenmiljö (norra grenen) som blir mer varierad än dagens rätade kanal med avseende på strömförhållanden, bottensubstrat, släntlutning, temporära intilliggande vattensamlingar med mera. Sammantaget bedöms därmed att ett genomförande av de föreslagna åtgärderna innebär avsevärt förbättrade förutsättningar för tillkomsten av ett rikt växt- och djurliv i och intill ån jämfört med nollalternativet (bibehållande av dagens förhållanden).

Även med avseende på landskapsbild, kulturmiljö, rekreation, hydromorfologi och vattenkvalitet bedöms ett genomförande av restaureringen ge en mer eller mindre stor positiv effekt jämfört med nollalternativet. Projektet bedöms därmed även bidra till uppnåendet av vattendirektivets målsättning om god vattenstatus i Höje å.

Samråd

Samråd enligt 6 kap 4 § MB har hållits med Länsstyrelsen som den 2 juni 2009 meddelat beslut om att den planerade vattenverksamheten på Värpinge 15:1, 15:4 samt Trolleberg 1:1 inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Samråd har även hållits med Lomma, Staffanstorp och Lunds kommuner samt VA-Syd och Höje å fiskevårdsområdesförening (se vidare bilaga C3-C6). Inga andra markägare än sökanden bedöms påverkas av anläggningen.

Inledning

Uppdrag

Föreliggande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har utarbetats av Ekologgruppen i Landskrona AB på uppdrag av Höje å Vattendragsförbund. MKB:n behandlar konsekvenserna av den planerade restaureringen av en cirka 780 meter lång sträcka av Höje å nedströms Lund (se bilaga C1) och ingår i den ansökan om tillstånd till vattenverksamhet enligt Miljöbalken (11 kap 9 §) som krävs för genomförandet av årestaureringen.

Bakgrund och syfte

Lund, Staffanstorp och Lomma kommuner har år 2006 erhållit så kallade LONA-bidrag från staten för genomförandet av en rad åtgärder längs Höje å i syfte att gynna vattenmiljö, växt- och djurliv, rekreation och landskapsbild. En av dessa åtgärder består i restaurering av en cirka 780 meter lång meandrande fåra av Höje å som idag är mer eller mindre igenfylld och ej vattenförande. Denna fåra löper nära ådalens norra kant och benämns i fortsättningen ”**norra grenen**”. För närvarande leds åns hela vattenflöde istället i en parallellt liggande, rätad fåra, benämnd ”**kanalen**” eller ”**södra grenen**”.

Restaureringen finns med som ett förslag i Höje å landskapsvårdsplan från 2007. Dess syften är främst att gynna naturvärdena på platsen genom att återskapa en naturligare och mer varierad vattenmiljö. Vidare att åstadkomma en positiv effekt på landskapsvyn över ådalen och därmed även på dess upplevelse- och rekreationsvärden. Restaureringen ligger också väl i linje med kommande åtgärdsprogram för att uppnå god vattenstatus i Höje å i enlighet med vattendirektivets åtgärdsprogram. I det förslag till åtgärdsprogram som för närvarande är ute på remiss konstateras att fysiska förändringar, såsom dikning, rätning med mera är en av anledningarna till att god ekologisk status inte nås 2009 i Höjeåns vattendragsförekomster.

Avgränsningar

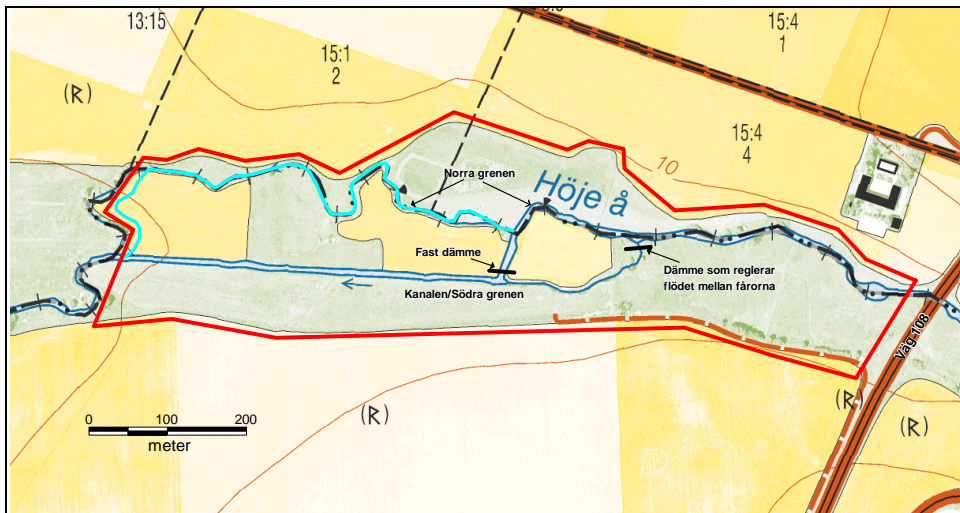
Det geografiska område som omfattas av denna MKB framgår av figur 2. De miljöfaktorer som beaktas i MKB:n är vegetation, bottenfauna, fisk, fågel, stormusslor, landskapsbild och kulturmiljö. För de biologiska parametrarna ligger fokus i bedömningarna på själva vattenmiljön.

Det restaureringsalternativ som redovisas och bedöms i MKB:n framgår i detalj av den tekniska beskrivningen som medföljer ansökningshandlingarna. Detta alternativ har vuxit fram och formats i kontinuerlig dialog med berörda parter och sakkunniga. Erfarenheter från andra liknande projekt har också tagits i beaktande.

Det valda alternativet har i denna process utkristalliserat sig som det som bäst tillgodoser såväl vattendragsförbundets motiv, att gynna naturmiljön, som markägarnas behov med avseende på nyttjandet av marken. Under gällande förutsättningar och med hänsyn till projektets huvudsyfte, att gynna naturmiljön, har det ej ansetts motiverat att utarbeta alternativa utformningar av restaureringen. Några egentliga motstående intressen som föranlett behov av detta har heller inte identifierats. Det redovisade restaureringsalternativet jämförs med ett nollalternativ som innebär att ingen restaurering sker och att de nuvarande förhållandena bibehålls.

Områdesbeskrivning

Det område som berörs av restaureringen utgörs av en cirka 1 kilometer lång sträcka av Höjeåns dalgång strax nedströms Värpinge by, belägen i västra utkanten av Lunds tätort (se bilaga C2 samt figur 1). Ån omfattas på den aktuella sträckan inte av något vattenavledningsföretag. Däremot vidtar dikningsföretag i ån cirka 700 m nedströms och 2,9 km uppströms den aktuella sträckan.

Figur 1. Karta över det område som MKB: n omfattar. Området utgörs av ån och den omgivande ådalen inom röd gränslinje. Ljusblå linje = sträcka aktuell för restaurering.

Inom området rinner Höje å i en bred dalgång. Denna har en för slättåar typisk form med ett brett, flackt flodplan som avslutas med ett brant, några meter högt, hak upp till omgivande åkermarker. I ådalen bedrivs bete med nötkreatur. Markslaget utgörs huvudsakligen av öppen, friskfuktig gräsmark. Den gamla, meandrande åfåran (Norra grenen) som är aktuell för restaurering kan ännu skönjas där den löper nära dalgångens norra kant, men är kraftigt igenvuxen, delvis igenfylld och ej vattenförande. Kanalen, där åvattnet för närvarande rinner, löper mer centralt genom ådalen.

Arbetets utförande

Arbetet med MKB: n har innefattat ett flertal fältbesök och inventeringar av vegetation, bottenfauna, fisk, stormusslor samt kartering av potentiella lekbottnar och uppväxtområden för öring. Analyserna av åtgärdernas miljökonsekvenser har pågått parallellt med den tekniska utredningen och övrig projektering och har varit vägledande vid restaureringens utformning.

Kommentar [D1]: ?

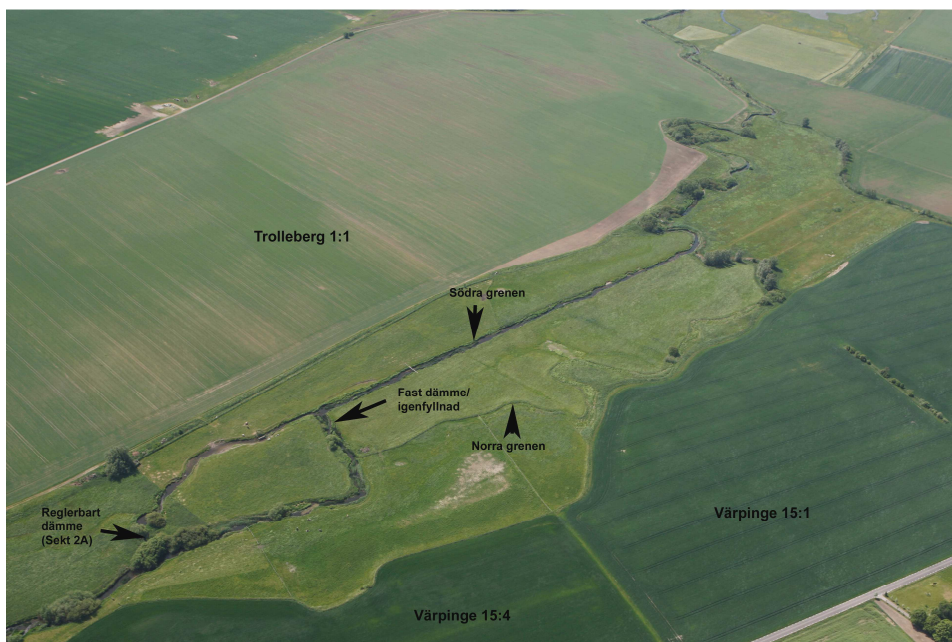
Beskrivning av planerad verksamhet

Den planerade verksamheten består i att inom fastigheterna Värpinge 15:1, 15:4 samt Trolleberg 1:1 restaurera en äldre, meandrande åfåra (norra grenen) nere i ådalen. Vidare att leda om merparten av åns vattenflöde från den rätade kanal (södra grenen) där det rinner idag, till den restaurerade fåran. Beträffande kanalen är avsikten att denna skall finnas kvar i sitt nuvarande skick och fortsatt avbörda en del av vattenflödet (se bilaga C2: ritning över planerade åtgärder).

Restaurering av den gamla åfåran

Sträckning

Den norra grenens sträckning är överallt skönjbar i terrängen (se figur 2). Inga ändringar av denna kommer att ske, undantaget de sista ca 150 metrarna. På denna sträcka, där den gamla åfåran utgjort gräns mellan Trolleberg 1:1 och Värpinge 13:15 flyttas åfåran cirka 10-20 meter in på Trolleberg 1:1 (se bilaga C2). Orsaken är att ägaren till Värpinge 13:15 ej önskat få sin fastighet påverkad av projektet. Av denna anledning kommer också marknivån bitvis att höjas något mellan den restaurerade åfåran och Värpinge 13:15 för att säkerställa att vatten ej bräddar över åt detta håll vid högflöden. Massor kommer dock ej att placeras närmare Värpinge 13:15 än fem meter (se bilaga C2). Till följd av de vidtagna åtgärderna bedöms Värpinge 13:15 ej påverkas av projektet, varför fastighetsägaren ej heller bedömts som sakägare. Den totala längden på den restaurerade sträckan uppgår till ca 780 meter.

Figur 2. Flygbild över det aktuella området

Profiler

Längd- och tvärsnittsprofiler framgår av den tekniska beskrivningen. Den restaurerade åfåran kommer att ha en bottenbredd på 4 meter och förhållandevis flacka slanter (1:1,25 – 1:3). Där branta eroderande strandbrinkar ännu finns kvar i ytterkurvor kommer dock dessa att bevaras. Det totala fallet på sträckan uppgår i genomsnitt till cirka 1,5 ‰. Fallet kommer dock att varieras så att vissa sträckor får ett större fall med högre vattenhastighet och andra ett mindre fall med mer lugnflytande vatten.

Arbetsmoment

Restaureringen består i rensning/utgrävning av den gamla fåran från jord och vegetation samt utläggning av sten och grus i strömpartier. Jordmassorna från rensningen kommer att föras upp på omgivande åkermarker. Den totala schaktvolymen för rensningen beräknas uppgå till cirka 8 000 m³. Rensningen kommer att utföras med grävmaskiner med lågt marktryck för att minimera skador på mark och vegetation. Arbete vid alltför blöta markförhållanden ska undvikas. Vid transport av jordmassor upp på omgivande åkermark används bulldozer och dumpers efter behov.

På strömvattensträckorna skall sten och grus placeras ut över bottnarna för att förbättra förutsättningarna för fisk och övrig fauna knutna till dessa miljöer. Ingen utläggning av bottenmaterial planeras på lugnvattensträckorna.

Omledning av vatten till den restaurerade åfåran

Avsikten är att merparten av åns vattenflöde skall ledas om till den restaurerade fåran. Kanalen skall dock inte läggas igen utan finnas kvar i sitt nuvarande skick och fortsatt avbörda en del av flödet. Omledningen styrs av ett reglerbart dämme vid åns övre förgreningspunkt (sektion 2A). På uppströmssidan av dämmet, och på lägre nivå än detta, kommer även ett rör (D400) att läggas som mynnar i södra grenen nedanför dämmet. Avsikten med röret är att upprätthålla ett visst flöde i södra grenen även vid låga flöden då vattnet i ån inte når upp till dämmets överkant. Röret minskar således risken för att södra grenen blir helt torrlagd vid låga flöden. Flödesfördelningen mellan fåror kommer, beroende på plankställarnas nivå i dämmet, att ungefärligt variera enligt följande:

	Restaurerad fåra Norra grenen	Kanal Södra grenen
MLQ (medellågvattenföring)	50-80 %	20-50 %
MQ (medelvattenföring)	60-90 %	10-40 %
MHQ (medelhögwaterföring)	60-75 %	25-40 %

Dämningspåverkan uppströms

Vattenregleringen innebär en liten dämning i ån närmast uppströms dämmet. Dämningen har dock klingat av vid väg 108 (sektion B) och påverkar inga andra fastigheter än Trolleberg 1:1 och Värpinge 15:4. Dämmet är så konstruerat att dämningseffekten är minst vid höga flöden. Vid medelhögflöde (d v s medelvärde av varje års högsta noterade flöde) är dämningen (vid maximal nivå på dämmet) 13 cm just uppströms dämmet och 2 cm vid väg 108. Vid Låg- och medelvattenflöde är dämningen ca 30 cm just uppströms dämmet och 0 cm vid väg 108. Jordbruksverkets vattenenhet har bedömt att denna dämning är oskadlig och utan praktisk betydelse.

Blivande vattennivåer i norra och södra grenen

Två avgörande faktorer för att restaureringen skall ge önskad positiv effekt på växt- och djurliv är att nuvarande bete med nötkreatur fortsätter långsiktigt samtidigt som en god kontakt uppnås mellan åvattnet och flodplanet. Utgångspunkten vid utformningen av norra åfåran och flödesregleringen har därför varit att omgivande betesmark inte ska bli så blöt att betet äventyras, men att översvämningar likväl ska förekomma vid högflöden genom att vattnet svämmar över lägre markpartier längs den norra grenen. Genom att dämnet görs reglerbart inom ett visst intervall finns också en möjlighet att i efterhand justera fram den nivå som bäst uppfyller dessa krav i praktiken.

Vidare har utformningen gjorts så att vattennivån i norra grenen även vid låg- och medelflöden ska ligga högre (cirka 0,3 till 0,6 meter) än dagens nivåer i södra grenen. I kombination med flackare slänter väntas detta ha en positiv effekt på bland annat vadarfåglar och änder.

I södra grenen kommer däremot vattennivåerna att sjunka nedströms dämnet som en följd av det minskade flödet. Minskningen uppgår i genomsnitt till cirka 50 cm vid MHQ, 30 cm vid MQ och knappt 15 cm vid MLQ.

Nuvarande miljöförhållanden

Allmän beskrivning

Vegetation

På den aktuella sträckan rinner ån genom öppna betesmarker med undantag för en kort ohävdad sträcka med videbuskage i översta delen. Delar av betesmarkerna svämmas tidvis över och har karaktär av fuktäng. Vegetationen i gräsmarkerna är trivial och gödselpåverkad. Längre tillbaka har också vissa ytor påverkats av odling.

De åsträckor som för närvarande är vattenförande har en typisk vegetation för sydsvenska slättåar. Ute i ån dominerar olika natearter, som partvis är mattbildande. Längs åns kanter och på obetade strandpartier växer frodiga vassar av säv, jättegröe, kalmus med mera. Där bete bedrivs ända ner till vattnet ersätts vassarna av en kortsnaggad grässvål av bl a kärngröe.

Vegetationen, som är tydligt påverkad av regelbundna översvämningar från det näringsrika åvattnet, är relativt artfattig och saknar inslag av sällsynta eller hotade arter, eller i övrigt värdefulla floraelement. Floran i området hyser således inga högre naturvärden. Däremot är vegetationstypen i ådalen (välbetad fuktäng) som helhet av stort värde för djurlivet. Till exempel är denna miljö värdefull som rast- och häckningslokal för en mängd olika fågelarter.

Motsvarande förhållande gäller för vegetationen ute i ån. Floran är förhållandevis artfattig och trivial. Däremot utgör de stora bestånden av över- och undervattensväxter en gynnsam miljö för fisk och övrig fauna genom att de bidrar till en mer varierad vattenmiljö och skapar skydd, strömlä och skugga för vattenlevande organismer.

Den gamla, meandrande åfåran, där restaurering planeras, är för närvarande ej vattenförande. Den löper som ett slingrande fuktstråk nära ådalens norra kant och är till största delen obetad. Vegetationen i den gamla åfåran är trivial och artfattig och domineras av ett fåtal högvuxna arter såsom rörflen, jättegröe, bredkaveldun och brännässla. Den mest intressanta arten som påträffats vid utförda inventeringar var dikesveronika, som förekom på en plats i ett fåtal exemplar. Dikesveronikan som är knuten till kalkrik, fuktig mark har sin nordgräns i södra Sverige och är därmed sällsynt i landet som helhet. I den sydvästkånska slättbygden är dock arten förhållandevis allmän, även om en viss minskande trend kan skönjas i modern tid. Arten är inte konkurrenskraftig i slutna vegetation och förefaller vara på väg att slås ut i det täta, högvuxna fåltskiktet på platsen.

Bottenfauna

Bottenfaunaprover togs på fyra lokaler. I norra grenen ca 100 m nedströms förgreningen och strax uppströms sammanflödet, i den södra grenen ca 60 m nedströms förgreningen samt i kanalen uppströms förgreningspunkten och ytterligare längre uppströms. Två delprov samt ett kvalitativt prov togs på varje lokal. Proverna togs den 15 augusti och den 29 september 2008.

Bottenfaunan i kanalen har en förväntad sammansättning för näringsrika, lugnflytande slättåar med måttligt artantal och hög individtäthet. Merparten av de noterade arterna är vanligt förekommande i traktens vattendrag. På de mer lugnflyttande partierna dominerades bottenfaunasamhället av fjädermygglarverna, *Chironomidae*, och sötvattensgråsuggan, *Asellus aquaticus*. Representanter från de flesta djurgrupper noterades förutom bäcksländor. Sötvattensmärlan, *Gammarus pulex*, var den mest talrika arten, även de syrgaskrävande

*Bilaga C: MKB - Omledning av Höje å
vid Värpinge och Trolleberg*

bäckvattenbaggar *Elmis aenea* och *Limnius volckmari* noterades i riklig mängd. Naturvärdet klassades som "allmänt" utifrån en bedömning av artsammansättning och individrikedom.

Den för regionen ovanliga nattsländan *Brachycentrus subnubilus* noterades på alla fyra lokalerna. Arten har även noterats tidigare på en lokal strax uppströms undersökningsområdet. I övrigt noterades inga rödlistade eller ovanliga arter.

Eftersök av stormusslor gjordes i samband med fältundersökningarna i augusti och september men inga musslor påträffades. Inga fynd av musslor är kända från den aktuella sträckan i sen tid.

Fisk

Elfiske utfördes ca 350 m nedströms sammanflödet på en 25 m lång sträcka med en avfiskad bredd på 2,5 m. Botten var stening till grusig och vattenflödet var strömmande till stråkande. Vid provfisket erhöles rikligt med grönling och öringyngel samt enstaka mört och ål. Förekomsten av årsyngel vittnar om att öring reproducerar sig i närområdet. Det avfiskade området är det enda partiet av Höjeå som berörs av meandringsprojektet och som utgör en lämplig miljö för öring och grönling. Vid andra elfisken längre uppströms har även groplöja, småspigg, gädda och id fångats.

Konsekvenser av planerad verksamhet

De planerade åtgärderna gör att vattenflödet i södra grenen nedströms dämnet minskar med 50-90 procent. Vid lågvatten (MLQ) innebär detta att vattendjupet minskar från dagens 15-50 cm till 5-30 cm. Medelvattendjupet på sträckan minskar från knappt 30 cm till cirka 15 cm. Det sänkta vattenståndet medför i sin tur något torrare markförhållanden längs den södra grenens sidor. Denna förändring blir dock mycket lokal och av marginell betydelse.

Vegetation

Beträffande den södra grenen kommer flödesminskningen att göra att vattenmiljön ändrar karaktär, från en relativt stor och djup åfåra till ett grundare vattendrag, med åtföljande förändringar i florin (och faunan) som följd. Vissa av de idag dominerande makrofyterna kan därmed förväntas minska eller eventuellt försvinna på sträckan. Till exempel är den dominerande undervattensväxten, en gäddnatehybrid (sannolikt *P. natans x gramineus*) känslig mot alltför låga vattennivåer då den är storvuxen och beroende av vattnet som stöd för sina undervattensblad. De sänkta vattennivåerna kan därför förväntas medföra en uttunning av bestånden av denna art. Samtidigt kommer sannolikt andra arter som gynnas av lägre flöden och vattendjup att etablera sig eller öka i antal.

Jämfört med nollalternativet (bibehållande av dagens situation) kan sägas att flödesminskningen i södra grenen sannolikt resulterar i en viss nedsättning av floravärdet här. Då de berörda arterna inte är rödlistade eller på annat sätt särskilt skyddsvärda och dessutom förekommer närmast uppströms i ån bedöms dock denna förändring vara av mindre betydelse. Vidare kan minskningen av de idag mycket höga flödestopparna ha en viss gynnsam inverkan på befintlig såväl som tillkommande undervattensvegetation genom att sedimenttransport och bortspolning av bottenmaterial och växtdelar minskar.

I den norra grenen kommer de befintliga ensartade bestånden av stora vassbildare att ersättas av vattenvegetation när fåran grävs ur och blir vattenförande. Här kommer en vegetation snarlik den som idag finns i södra grenen och närmast upp- och nedströms i ån successivt att etablera sig. Gäddnatehybriden i området kommer sannolikt att kunna etablera sig på den restaurerade sträckan inom en snar framtid, då den förekommer rikligt närmast uppströms. Dessa vegetationsförändringar bedöms som helhet ge en betydande positiv nettoeffekt på floravärdet i norra grenen jämfört med idag.

Sammantaget bedöms att ett genomförande av restaureringsprojektet totalt sett ger en positiv nettoeffekt på floravärdena jämfört med dagens förhållanden (nollalternativet). Påverkan på vegetationen i omgivande betesmarker i ådalen bedöms som helhet bli marginell även om restaureringen kommer att medföra förändringar i markfuktigheten inom vissa ytor vilket i sin tur kan ge vissa förskjutningar av de befintliga växtsamhällenas utbredning.

Bottenfauna

I den restaurerade vattenfåran kommer bottenfauna att etablera sig successivt efter vattenpåsläppet. Alla de noterade arterna bedöms kunna etablera sig på den restaurerade sträckan, då de även förekommer uppströms (i de allra flesta fall mycket nära uppströms) i vattensystemet. Genom att grus och sten läggs ut på sträckor där fallet är som störst skapas bra förutsättningar för en artrik bottenfauna. I den södra grenen kommer vattenflödet att minska och under lågvattensituationer kan en viss negativ påverkan uppstå på bottenfaunan. Denna eventuella negativa påverkan på bottenfaunasamhället i den södra grenen kompenseras av att livsmiljön för bottenfauna totalt kommer att utökas ordentligt genom att den gamla fåran restaureras och lämpliga bottenarter iordningsställas.

Kommentar [D2]: Igenläggning planeras ej! Ersätt med bedömning av hur minskat flöde påverkar bottenfaunan!!

Fisk

I södra grenen finns en kortare sträcka (den ovan beskrivna provfiskade sträckan) som hyser bottenar som är lämpliga som lek och uppväxtområden för öring och grönlång. Förutsättningarna för dessa fiskar på denna sträcka försämrans sannolikt något genom ett lägre vattenflöde som en följd av den föreslagna restaureringen. Genom att i den nya norra grenen skapa flera sträckor med en varierad bottenpografi och iläggning av sten och grus på partier med större fall kommer dessa åtgärder att kompensera för de negativa konsekvenser som eventuellt uppstår i den södra grenen. Fiskens totala livsmiljö blir också väsentligt större (en ökning i längd med ca 780 m) genom restaureringen av den gamla åsträckan, jämfört med dagens åfåra.

Fågel

Fågellivet i och kring ån kommer sannolikt att gynnas av restaureringen genom att arealen med vatten ökas väsentligt i området. Detta gäller arter som är knutna till högvuxen vegetationen i vattendraget eller dess kantzon, såsom sävsångare, rörsångare och sävsparv. Även andra fåglar, såsom en del änder som håller till i åfåran, gynnas. Restaureringen innebär också att ängsmarkerna kring en del partier av den norra grenen kommer att översvämmas vid högre vattenflöden, vilket kan gynna vadare som t ex tofsvipa, rödbena och enkelbeckasin.

Vattenkvalitet

Med den nya fåran blir vattendraget nära 800 m längre, och med en bredd på mellan 5 m och 10 m beroende på vattenflöde, blir det en ökad vattenareal på mellan 4000 och 8000 m². Den utökade vattenytan innebär en viss (om än marginell) ökning av självreningen med avseende på näringsämnen på denna sträcka av Höjeå.

Landskapsbild, kulturmiljö och rekreation

Åtgärden kommer att inverka positivt på landskapsvyn över ådalen och därmed även på upplevelse- och rekreationsvärdet av densamma. Mer vatten och en slingrande åfåra utgör här mervärdena för landskapsbild. Genom att restaurera den gamla slingrande åfåran återskapas också en del av ett äldre kulturlandskap. Den befintliga södra grenen är dessutom en mycket gammal grävd kanal som existerade samtidigt som den slingrande norra grenen var intakt, vilket finns dokumenterat på kartor från 1700-talet. Troligen användes kanalen till någon form av ängavattning. Då denna vattenväg bevaras bibehålles en gammal vattenanläggning som vittnar om en äldre metod att bedriva ängsbruk.

Byggskedet

Grävningen av den nya fåran (norra grenen) kan ske under förhållandevis torra förhållanden utan förbindelse med den befintliga fåran. Arbetena kommer att utföras under perioder med låga flöden. När vattnet släpps på i den restaurerade och nygrävda norra grenen är det oundvikligt att en grumling av vattnet kommer att ske, vilket innebär en sedimenttransport nedströms i Höjeå. Denna påverkan är av tillfällig karaktär och bottenarna i den restaurerade sträckan kommer efterhand att stabiliseras. Grävningarna bör ske under en tid med låga flöden och den lämpligaste tidpunkten är juli-september eller under våren maj-juni med tanke på bland annat öringens reproduktion. Då arbetena med den nya fåran kommer att ske i torrhet behöver merparten av arbetet inte påverka vattendraget i någon större omfattning.

Sammanfattande bedömning (jämförelse med nollalternativet)

Jämfört med ett bibehållande av dagens situation (nollalternativet) innebär ett genomförande av årestaureringen i enlighet med den tekniska beskrivningen sannolikt en viss nedsättning av naturvärdena i den södra grenen till följd av det minskade vattenflödet i denna. Värdeförändringen bedöms dock bli relativt liten. Södra grenen kommer även fortsättningsvis att ha ett tillräckligt vattenflöde för att utgöra en värdefull vattendragsmiljö där stora delar av de nuvarande växt- och djursamhällena kommer att kunna fortleva.

Samtidigt innebär ett genomförande av restaureringen att ådalen på den aktuella sträckan berikas med en ny vattenmiljö (norra grenen) som blir mer varierad än dagens rätade kanal med avseende på strömförhållanden, bottensubstrat, släntlutning, temporära intilliggande vattensamlingar med mera. Sammantaget bedöms därmed att ett genomförande av de föreslagna åtgärderna innebär avsevärt förbättrade förutsättningar för tillkomsten av ett rikt växt- och djurliv i och intill ån jämfört med nollalternativet.

Även med avseende på landskapsbild, kulturmiljö, rekreation, hydromorfologi och vattenkvalitet bedöms ett genomförande av restaureringen ge en mer eller mindre stor positiv effekt jämfört med nollalternativet. Projektet bedöms därmed även bidra till uppnåendet av vattendirektivets målsättning om god vattenstatus i Höje å.

Samrådsredogörelse och tidigare beslut

Samråd enligt 6 kap 4 § MB har hållits med Länsstyrelsen den 2009-01-23. Minnesanteckningar från samrådsmötet framgår av bilaga C3.

Inga andra markägare än sökanden bedöms påverkas av anläggningen. Samråd har hållits med Lomma, Staffanstorps och Lunds kommuner samt VA-Syd och Höje å fiskevårdsområdesförening. Utskickade samrådsskrivelser till dessa samt svar framgår av bilaga C4 (kommunerna samt VA-Syd) och C5 (Höje å fiskevårdsområdesförening).

Länsstyrelsen har 2009-06-02 beslutat, i enlighet med 6 kap 4 § MB, att den planerade vattenverksamheten på Värpinge 15:1, 15:4 samt Trolleberg 1:1 inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan (se bilaga C6).

Miljöhänsyn

Miljöbalken

Den planerade verksamheten bedöms inte stå i konflikt med miljöbalkens syften att främja en hållbar utveckling så som definieras i 1 kap MB.

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler i 2 kap MB kommenteras i det följande:

Tillämpning och bevisbörda (2 kap 1§ MB)

Sökanden har genom utförda undersökningar och utredningar samt föreliggande MKB visat att hänsynsreglerna följs.

Kunskapskravet (2 kap 2 § MB)

Sökanden har låtit utföra undersökningar av verksamhetens påverkan på avvattningen av uppströms liggande jordbruksmark. Jordbruksverkets vattenenhet med mångårig erfarenhet av avvattningsproblematik och stor erfarenhet av tillståndsprövningar gällande vattenverksamhet har utfört de undersökningar och bedömningar som ligger till grund för de slutsatser som rör dämningpåverkan uppströms verksamheten. Endast sökanden bedöms påverkas av verksamheten. Samråd har skett med de kommuner som arbetar med dagvattenfrågor och översvämningsproblematiken i Höjeå.

Försiktighet (2 kap 3 § MB)

Försiktighetsprincipen innebär att om det föreligger en risk för skador och olägenheter med verksamheten har verksamhetsutövaren en skyldighet att vidta åtgärder för att förhindra att negativa effekter på hälsa och miljö skadas. Konsekvenserna av förändringen av Höje åns lopp har utretts av Jordbruksverkets vattenenhet. Utformningen har anpassats så att de förändrade hydrologiska förhållandena ej medför risk för negativa effekter på hälsa och miljö.

Produktval (2 kap 4 § MB)

Produktvalsprincipen innebär bl a att användningen av kemiska produkter som innebär risk för människors hälsa eller miljö skall undvikas. Inga material eller produkter som medför fara människors hälsa eller miljö kommer att användas.

Hushållning och kretslopp (2 kap 5 § MB)

Hushållnings- och kretsloppsprincipen innebär att verksamheten skall ske på sådant sätt att hushållning med råvaror och energi sker samt att möjligheten med återanvändning och återvinning utnyttjas. I första hand skall förnybara energikällor användas.

Val av plats (2 kap 6 § MB)

Lokaliseringsprincipen innebär att för all verksamhet skall en sådan plats väljas att ändamålet kan uppnås med minsta möjliga intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö. Planerad verksamhet bedöms ej leda till några olägenheter för människors hälsa och miljö. Någon alternativ lokalisering har inte varit aktuell att utreda.

Rimlighetsavvägning (2 kap 7§ MB)

Rimlighetsregeln innebär att kraven på hänsyn skall vara miljömässigt motiverade utan att vara orimliga att uppfylla. Inga skadeförebyggande åtgärder bedöms vara motiverade för verksamheten.

Ansvar för skadad miljö (2 kap 8§ MB)

Skadeansvaret betyder att det är den som orsakat en skada för miljön som ansvarar för att skadan blir avhjälpd. De planerade åtgärderna görs i syfte att främja miljön och bedöms ej orsaka skada eller olägenhet för miljön. Skulle skada på miljön ändå uppkomma är det sökanden som ansvarar för att denna blir avhjälpd. Genom avtal mellan sökanden och Lunds/Staffanstorps kommuner kommer dock detta ansvar att övertas av kommunerna.

Nationella miljö kvalitetsmål

Hela den planerade verksamheten har direkt koppling till flera av de nationella miljömålen. Verksamheten strider ej mot något av de 16 miljömålen.

Ingen övergödning

Delmål 1 och 2. Utsläpp av kväve och fosfor.

Åtgärderna kommer (om än marginellt) att bidra till en förhöjd näringsämnesreduktion genom att vattendragssträckan förlängs. Därmed minskar transporten av näringsämnen till nedströms liggande delar av Höje å och Öresund.

Levande sjöar och vattendrag

Åtgärderna anknyter till delmål 1, skydd av natur- och kulturmiljöer samt delmål 2, restaurering av vattendrag. Den nygrävda åfåran med flera strömpartier är planerad att bli en bättre biotop för strömlevande fisk och bottendjur. Åfåran kommer att få flackare stränder med en större vattennära zon än den befintliga åfåran.

Myllrande våtmarker

Åtgärderna anknyter till delmål 4, våtmarker i odlingslandskapet. Den återskapade åfåran innebär något blötare markförhållanden i direkt anslutning till åfåran. Grävningen av den nya åfåran, syftar till att höja den biologiska mångfalden i området.

God bebyggd miljö

Planerad verksamhet har koppling till delmål 1 där det nämns att ”grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö- som friluftslivsmål”.

Ett rikt växt- och djurliv

”Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd” vilket är i linje med syftena för verksamheten.